

»τὴν στιγμήν καταπλημμυροῦσι τὴν καρδίαν μου· καὶ σὰς ἢ λέγω, εἶμαι ἀδελφός σας, διαθέσατέ με ὅπως θέλετε.

»Ζήτω τὸ ἔθνος! Ζήτω ἡ ἀντιπολίτευσις! Ζήτω ἡ πόλις τῶν Πατρῶν».

(Παρατεταμένα καὶ γενικὰ χειροκροτήματα καὶ εὖγε)

ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΕΝ ΜΕΣΣΗΝΙΑ

Καλάμια, 21 Ἀπριλίου

Εἴμι κὶ Ρωμῆος καὶ ἐγὼ, φίλτατον «Μὴ Χάνεσαι», καὶ Ρωμῆος Μεσσήνιος μάλιστα, ὥστε, ἔννοεῖς, ὅτι ἂν εἶναι πρᾶγμα, διὰ τὸ ὁποῖον πετῶ τὴν σκοῦφίαν μου, εἶναι ἡ πολιτικὴ. Δύναμαι νὰ νυστεύσω τὸ κρέας, δύναμαι νὰ στερηθῶ καὶ τὸ ἡμερήσιόν μου παστέλι τοῦ Σαβαρὲν μας Κουρκουτᾶ ἢ καὶ τὴν μαστίχαν τοῦ Κολοκούνῃ διὰ μίαν ἢ πλείοτέρας ἡμέρας, τὴν ὀνομαστὴν τῶν Καλαμῶν *Λεμονάδα*, δύναμαι τέλος πάντων νὰ κάμω καὶ μίαν ἢ καὶ δύο πρὸς χάριν σου ἡμέρας νὰ ἴδω *ἐκείνην*, ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ μὴ μοῦ ἀπαιτήσης νὰ μὴ σοῦ ἱμιλήσω διὰ πολιτικά, διότι διὰ τὸν εὐτυχῆ Μεσσήνιον κρεωφαγία, παστέλι, *Λεμονάδα*, ἐκείνη, εἶναι τίποτε δὲν εἶναι ἄνευ τῆς πολιτικῆς, διότι καὶ μετὰ τὴν ἔρωμένην μου τὸ πλείστον περὶ πολιτικῆς θὰ ὀμιλῶ, ἢ τοῦλάχιστον τὰς πρὸς αὐτὴν περιπαθεῖς μου ἐκφράσεις δὲν δύναμαι ἢ νὰ κοσμῶ διὰ παρομοιώσεων ἐκ τῆς πολιτικῆς ἀρρομένων, ὡς ἐπὶ παραδείγματι, ἡ καρδία σου εἶναι κάλλη γεμάτη ὄχι, σὲ ἀγαπῶ ὅπως ὁ Τζάνης ἀγαπᾷ τὸ βουλευτικόν, με περιπαίζεις, ὅπως ὁ Μαυρομιχάλης τοὺς ἐκλογεῖς του καὶ ἄλλων παρομοίων. Ἦδη μάλιστα, ὅτε ἐπίκεινται αἱ δημοτικαὶ ἐκλογαί, θὰ ἦτο θαῦμα, ὄγδοον θαῦμα, ἂν δὲν κατε-

λάβανεν ὀλίγον χρόνον καὶ ἡ πολιτικὴ εἰς τὰς πρὸς σὲ ἀνταποκρίσεις μου.

Κόμματα, ἰδοὺ τί ἐστὶν ἡ Καλαματιανὴ πολιτικὴ — ἀλλὰ *κόμματα*» ὅπως ἡμεῖς τὰ ἐννοοῦμεν. Ἐν τοῖς ἐπομένοις θὰ προσπαθῶ νὰ σοὶ ἐξηγήσω τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως αὐτῆς.

Εἰς πολιτικὸς ἀφορισμὸς τοῦ μακαρίτου, ἀλλ' ἀθανάτου Περρωτοῦ, τοῦ τετραπερασμένου ἐκείνου ἀνθρώπου, τοῦ πολυμηχάνου ἐκείνου Ὀδυσσεῶς τῆς πολιτικῆς, τοῦ ἐν πολιτικῇ πατρός τοῦ Κουμουνοῦρου, εἶναι τόσον περιεκτικὸς, ὥστε με ἀπαλλάσσει πάσης ἄλλης φροντίδος πρὸς σαφεστέραν ἐπεξηγήσιν τῆς λέξεως *κόμμα*. «*Τὸ κόμμα εἶναι πίστις*,» εἶπεν ὁ κάλλιον γνωρίζων τὸν μεσσήνιον Ρωμῆόν. Ἡ πίστις συνεπάγει φανατισμὸν, ἀφοσίωσιν, αὐταπάρνησιν, θυσίας. Τὸ κόμμα πρέπει νὰ ὑπηρετῆται διὰ φανατισμοῦ, ἀφοσιώσεως, αὐταπαρνήσεως, θυσιῶν. Διὰ νὰ ἔχῃς σαφεστέραν ἔννοιαν πρόσθετος ἢ μᾶλλον ἀφαίρεσον ἐκ τῶν θυσιῶν τὴν θυσίαν τοῦ *παρὰ* καὶ τότε ἔχεις πλήρη, πληρεστάτην ἰδέαν τοῦ τί ἐστὶν κόμμα διὰ τὸν Καλαματιανόν καὶ τὸν Μεσσήνιον ἐν γένει. Ἄν ὅμως καὶ μετὰ τὰ ἄνω ὑπολείπεται τι πρὸς ἐντελῆ κατανόησιν τῆς λέξεως, ἰδοὺ καὶ ἕτερος ὀρισμὸς: «Μὲ βοηθίετε νὰ καταλάβω μίαν ἐξουσίαν διὰ νὰ φάγω, σὰς βοηθῶ, ἅμα ἐπιτύχω τοῦτο, νὰ φάγετε καὶ σεῖς καὶ συνάμα ἀμφοτέροι ἐκδικούμεθα, χωρὶς ν' ἀποβλέπωμεν εἰς μέσα, ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐζήτησαν, ἀδιάφορον διὰ τίνων μέσων, νὰ μᾶς ἀφαιρέσουν πάντα ταῦτα ὅπως τὰ ἀπολαύσωσιν αὐτοὶ δι' ἑαυτοὺς».

Ἄς ἴδωμεν τώρα πῶς σχηματίζονται τὰ κόμματα.

Ἐπιθέσει φιλόδοξος ἢ μᾶλλον *δοξομανής*, ἢ *γιατρός*, καλὸς *γιατρός*! ἢ *φουκαρᾶς*, ἢ *κλεφτολόγος*, ἢ *δικηγόρος* χωρὶς δίκας, ἢ *διατρέχεις*, διὰ λόγους εἰς σὲ μόνον γνωστούς, τὸν κίνδυνον, ἂν ἐμπέσης ἅπαξ εἰς τοὺς ὄνυχας τῆς δικαιοσύνης, νὰ μὴν δύνασαι νὰ ἀπαλλαγῆς αὐτῶν ἐφ' ὅρου ζωῆς. Ἄν εὐρεθῆς εἰς

— Σεῖς μόνη ἀναλαμβάνετε τὴν υπεράσπισίν του, δεσποινίς.

— Διότι μόνη ἐγὼ δύναμαι ν' ἀναλάβω αὐτήν. Ἄλλ' ἀμέσως θὰ συνταχθῆτε πρὸς τὸ μέρος μου καὶ θ' ἀνκνεώσετε μετὰ τοῦ Λυκογιάννη τὴν φίλιαν ὑμῶν.

Λάθος καὶ λάθος ὀλέθριον, κύρια Γρανδὲν, ἐνεποίησε τὸν θάνατον τῆς δυστυχῆς Ἰωάννας. Ὁ Λυκογιάννης ἠθέλησε νὰ τὴν σώσῃ, ὅπως ἔσωσε τὸ παιδί τοῦ Βλαϊνοῦρου, ὅπως ἔσωσε ἐμὲ τὴν Ἐρριέττην Δεσιμαίτζ' δυστυχῶς, φεῦ! ὁ ποταμὸς κατήρχετο ἰσχυρὸς, ἔτοιμος νὰ πλημμυρήσῃ, ὡς θὰ ἐμάθετε βεβαίως, τὸ ὀρμητικὸν ρεῦμα παρέσυρε τὴν ταλαίπωρον Ἰωάνναν καὶ ὁ Λυκογιάννης δὲν ἐδυνήθη νὰ τὴν σώσῃ.

— Ἄλλὰ τοῦτο, τὸ ὁποῖον μοῦ λέγετε δεσποινίς, μόνη σεῖς τὸ γνωρίζετε!

— Πιθανῶς, ἦτο πολὺ πρῶτ', χαράγματα καὶ κανεῖς δὲν εὐρίσκειτο ἐκεῖ. Ἄλλὰ τί ἐνδιαφέρει; Ὅτι ἐπιμένω ν' ἀποδείξω εἰς σὰς, κ. Γρανδὲν, εἶνε ὅτι ὁ Λυκογιάννης δὲν εἶνε ἔνοχος καὶ ὅτι ἡ Ἰωάννα Βαιγιὰν οὐδεμίαν ὑπέστη ὑβρίν πρὸ τοῦ θανάτου της.

— Ἐπιμένετε! ἐπεφώνησεν ὁ Ἰάκωβος ἀναπηδῶν ὠχρὸς, φρικτιῶν ἀπὸ τῆς ἔδρας του· ἔπειτα κινῶν θλιβερῶς τὴν κεφαλὴν.

— Ἄλλ' ὑπάρχει, εἶπε τὸ γράμμα τῆς Ἰωάννης, ἐν δὲ

τῷ κήπῳ κάτω τῆς κλίμακος παρετηρήθησαν τὰ ἐκτυπώματα τῶν γυμνῶν ποδῶν.

— Κύριε Γρανδὲν, ὑπέλαβεν ἡ νεᾶνις ἐναργῶς, τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Λυκογιάννης κατὰ τὴν τρομερὰν αὐτὴν νύκτα διεδραμάτισε μέγα πρόσωπον· τοῦτο ἀποδεικνύει τὴν ἀξιοθρήνητον πλάνην τῆς Ἰωάννης· ἡ δυστυχῆς ἦτο τεταραγμένη· παράφρων ἐκ τοῦ τρόμου· εἶχε συνέλθει ἐκ μακρᾶς λειποθυμίας, εἶδε τὸν σκύλον της νεκρὸν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, εἶδε τὸν Λυκογιάννην καὶ δὲν μπόρεσε νὰ ἐννοήσῃ τὰ συμβαίνοντα, διότι ἔχασε τὰς φρένας της. «ὦ! κί' ἐγὼ νὰ ἤμην θὰ πάθαινα τὰ ἴδια! Ὁ Λυκογιάννης δὲν ἠδύνατο νὰ ὀμιλήσῃ. . . Γνωρίζετε τί ὑπέθεσε, τί ἐπίστευσε αὐτῇ. . . Μόνην τὴν ὑπὸ τοὺς πόδας της ἀνοιγομένην ἄβυσσον εἶδεν, τὴν ἐκυρίευσεν μεγάλη ἀπελπισία, ἔγραψε τὴν ἀποχαιρετιστήριον ἐπιστολὴν εἰς τὸν πατέρα της καὶ ἔφυγε πᾶραυτα ἐκ τῆς οἰκίας, ἐνῶ ὁ Λυκογιάννης τὴν παρακολουθοῦσε, διότι εἶχε μαντεύσει τὸ ὀλέθριον σχέδιόν της.

Ἡ νεανίας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων ἀμέτρως ἀνεωγμένους, τρέμων, ἀσθμαίνων, μόλις ἀναπνέων, ἤκουεν ἀκορῆτως πᾶσαν λέξιν πίπτουσαν ἐκ τῶν χειλέων τῆς δεσποινίδος Δεσιμαίτζ'.

— Λοιπὸν, κύριε, ἠρώτησεν, ἐννοεῖται τώρα, ἐννοεῖτε;

— Ὅχι ἀκόμη, δεσποινίς.

— Τί! δὲν μαντεύετε;

— Ζητῶ νὰ μαντεύσω.

μίαν τῶν περιστάσεων τούτων, δύναμαι νὰ σὲ διαβεβαιώσω ὅτι ἂν σκεφθῆς νὰ γίνῃς πολιτικός. Ἐπειδὴ δὲ πρέπει νὰ ἀνέλθῃς τὴν κλίμακα βαθμίδων πρὸς βαθμίδα, πρὶν γίνῃς πολιτικός, πρέπει νὰ γίνῃς κομματάρχης. Ἄμα σοῦ ἐπέλθῃ ἡ ἰδέα αὕτη, συγκαλεῖς τοὺς συγγενεῖς σου, ἂν ἔχῃς, ἢ ἄλλως γίνεσαι κέντρον μερικῶν τῆς γούρκας καὶ τοῦ παλοκυιοῦ, καὶ ἡμέσως ἢ ἐμμέσως—κατὰ τὸν καιρὸν ἢ ποῦ φυσᾷ—δηλώνεις τὴν θέλησίν σου. Ἄμα γίνῃ τούτο, εἰς τὰς πρώτας ἐκλογὰς μένεις ὡς ἀπαθὴς θεατῆς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ Α. καὶ ὁ Β. καὶ ὁ Ψ. καὶ ὁ Ω. θὰ ἔλθουν νὰ σοῦ ζητήσουν τὴν συνδρομὴν σου, διότι θὰ ἴδουν ὅτι ὀπισθενεῖς σου ἔχεις οὐρανόν. Ἀρχίζει τότε ὁ πλειστηριασμός, πλειοδοτικὴ δημοπρασία, καὶ κατακυροῦσαι εἰς τὸν τελευταῖον πλειοδότην προσωρινῶς. Ἄν δὲ ὁ τρόπος οὗτος δὲν σοῦ ἀρέσκει, τότε ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς προσκολλᾶσαι εἰς ἓνα πολιτικόν μὲ πλήρεις ἀποδοχὰς, ἐννοεῖται. Εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην περίστασιν προσπαθεῖς νὰ ἀυξάνῃς τὸ κάμμα σου, ὅπερ κατορθώνεις προσφέρων μικρὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν ζητούντα, ὑπερασπιζόμενος τοὺς φίλους σου παντοῦ καὶ πάντοτε, διότι παντοῦ καὶ πάντοτε θὰ ἔχουν, πρέπει νὰ ἔχουν δίκαιον ἢ τοῦλάχιστον νὰ δικαιούνται ὡς νὰ εἶχον δίκαιον, παρέχων αὐτοῖς τινὰς μικρὰς ὠφελείας, ὡς θέσιν ἀγροφύλακος, κλητῆρος, ἀπαριθμητοῦ τῶν χοίρων ἢ τι τοιοῦτον, ἅτινα εἶναι εὐκόλον νὰ ἐπιτύχῃς, διότι εἰς τὰς μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ σου συμφωνίας δὲν ἐφρόντιδες μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν σου, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἰδικούς σου, οἵτινες ἄλλως εἶναι καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ, κάμων κομπάριες, ἐκτὸς τῆς ἐκλογικῆς περιφερείας πάντοτε, καὶ τέλος διὰ μέσων, ἅτινα αἱ περιστάσεις θὰ σοὶ προσφέρουν. Ἄμα δὲ κατορθώσης νὰ βάλῃς τὸ νερὸ στὰ ἴβλακι, ἄφες το νὰ τρέχῃ, διότι ὁ Ρωμηὸς ἔχει πολλὰς δουλιὰς νὰ κατορθώσῃ, ἅμα δὲ ἴδῃ ὅτι σὺ κατορθώνεις νὰ κάμῃς τῆς δουλιὰς σου καὶ τῶν φίλων σου, θὰ ἔλθῃ μόνος του νὰ ταχθῇ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς ἰσχύος σου, ἐπειδὴ δὲ εἶναι φύσει εὐγνώμων, ἅμα ἅπαξ τὸν

εὐεργετήτης, εἶναι ἰδικός σου διὰ πάντα. . . συνήθως. Ἐν τῷ μεταξύ ἐννοεῖται ὅτι δὲν θὰ λείψῃς τοῦ νὰ ἀπειλῆς ἐνίοτε τὸν ἀρχηγόν σου διὰ τῆς ἀποσικιρτήσεως, ἐνίοτε θὰ ἐκτελῆς τὴν ἀπειλήν σου, ὅταν σοὶ τὸ ὑπαγορευθῇ τὸ συμφέρον, ἔστιν ὅτε θὰ συμβουλευθῇς τινὰς τῶν φίλων σου νὰ προσποιῶνται ὅτι δὲν σὲ ἀκολουθοῦν ὑπὸ τοιοῦτον ἀρχηγόν, ὅστις δὲν ἐκτιμᾷ δεόντως τοὺς φίλους σου, ἄλλοτε πάλιν θὰ προσποιῆσαι ῥαθυμίαν περὶ τὰς ἐνεργείας σου, διὰ νὰ ἀναγκασθοῦν νὰ σοῦ ἐξεγείρουν τὸν ζῆλον διὰ τινος . . . διεγερτικοῦ καὶ ἐν γένει δὲν θὰ λείψῃς νὰ μεταχειρισθῇς; ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέσα, δι' ὧν ἐννοεῖς ὅτι θὰ ἀυξήσῃ ἡ δύναμίς σου καὶ θὰ γίνῃς ἀναγκαιότερος εἰς τὸν ἀρχηγόν σου. Ἄμα τέλος αἰσθανθῆς σεαυτὸν ἄρκετὰ ἰσχυρόν, τότε δὲν εἶναι διόλου δύσκολον νὰ κατορθώσῃς νὰ ἐκτεθῆς καὶ σὺ δι' ἴδιον λογαριασμὸν ἢ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἀρχηγοῦ σου ἢ ἐν συνδυασμῷ μετ' ἑτέρου, ὅστις καὶ τὰς ψήφους σου θέλων καὶ τὸν πρόην ἀρχηγόν σου θέλων νὰ ἀδυνατίσῃ, προθύμως σὲ προσλαμβάνει ὡς σύμμαχον. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀφιχθέντων τῶν πραγμάτων, δὲν μένει ἢ εἰς τὴν καπατσιτὰ σου νὰ βαδίσῃς εἰς τὴν ἑδὸν τῆς δόξης, τὴν εἰς τὸ Κεντρικὸν Ταμεῖον ἄγουςαν.

Ἄγυρευτος.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΚΟΥΣΜΑΤΑ

Οἱ παρευρεθέντες τὴν ἐσπέραν τῆς παρελθ. Παρασκευῆς ἐν τῷ «Παρνασσῷ» ἀπῆλθον περρίρρυτοι μὲν ὑπὸ ἰδρώτος, ἕνεκα τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐν τῇ αἰθούσῃ καύσωνος, ἀλλὰ κατεχόμενοι ὑπὸ τῶν ζωηροτέρων ἐντυπώσεων, ὑπὸ τὴν πρόσφατον ἄ-

— Μία φρικτὴ νύκτα, ζέστη πνιγρὰ. . . αἱ ἀστραπαὶ διασχίζουσι τὸν οὐρανόν, βρονταὶ ἀκούονται, λάμψεις τρομεραὶ. Τὸ παράθυρον τοῦ θαλάμου τῆς Ἰωάννας εἶνε ἀνοικτὸν ὀπισθεν τοῦ δικτυωτοῦ. Τὸ δὲ φῶς σβυσμένον ἐνῶ αὕτη κοιμᾶται.

— Ἐνας ἄνθρωπος κρυμμένος μέσα σ' τὸν κῆπον βάζει μιὰ σκάλα ἐπάνω σ' τὸν τοίχον ἀναβαίνει καὶ μπαίνει εἰς τὸ δωμάτιον. Ὁ σκύλος θέλει νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν δεσποινίδα του, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος τὸν ἔπνιγει. Ἡ Ἰωάννα σηκώνεται, βγάζει διαπεραστικὰς κραυγὰς, φωνάζει βοήθειαν. Τρίτον πρόσωπον μπαίνει εἰς τὸ δωμάτιον, ὁ Λυκογιάννης. ὁ σωτήρ της! Δὲν ἦτο οὗτος μακρὰ, περιεφέρετο περίξ τῆς οικίας εἶχεν ἀκούσει τὰς κραυγὰς τῆς μνηστῆς τοῦ φίλου του. Ὁ ἄλλος, ὁ . . . ἄνδρος, φοβηθεὶς, φεύγει ἀπὸ κεῖ ποῦ μπῆκεν. Ἐδοῦ, κ. Γρανδὲν, ἡ σκηνή, ἰδοὺ τὸ δράμα!

— Καὶ εἶνε τοῦτο ἀληθές; ἀνέκραξεν ὁ νεανίας ζαλισμένος.

— Κύριε Γρανδὲν, ἀπῆντησεν ἡ Ἐρριέττη ἄξιοπρεπῶς, δὲν ἤλθα ἐδῶ νὰ σὰς εἰπῶ ψεύματα.

— ὦ! Ἰωάννα, Ἰωάννα, δυστυχῆς Ἰωάννα μου! εἶπεν ὁ Ἰάκωβος διὰ φωνῆς θλιβεραῶν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων προσηλωμένους εἰς τὴν οὐρανόν.

Ἰκανῶς μακρὰ σιωπὴ ἐπεκράτησεν.

Ὁ Ἰάκωβος ἀναλαβὼν τὸν λόγον.

— Δεσποινίς, μοὶ ἐπιτρέπετε νὰ σὰς ἀπευθύνω μίαν ἐρώτησιν; ἠρώτησε.

— Βεβαίως, κύριε.

— Λί ἀποκαλύψεις αὐταί, πῶς περιῆλθον εἰς γνῶσιν σας;

— Αὐτὸς ὁ Λυκογιάννης μοῦ τὰ ἐπληροφόρησεν ὅλα.

— Ὁ Λυκογιάννης, δεσποινίς, ὁ Λυκογιάννης, ὅστις δὲν μιλεῖ;

— Διὰ χειρονομιῶν, διὰ τοῦ ἐκφραστικοῦ βλέμματός του, διὰ τῶν λέξεων Ἰωάννα, Λυκογιάννης, τὰ ὅποια πολλάκις ἐπανελάβε, μοὶ εἶπε τὰ πάντα παραστήσας τὴν φρικτὰν σκηνὴν τοῦ δωματίου, δείξας τὴν ἀπελπισίαν τῆς Ἰωάννης, πῶς εἶχε παλαίσει ματαίως κατὰ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ, διὰ νὰ τὴν σώτῃ τὴν δυστυχῆ. Ὅλα, κύριε, τὰ ἐνόησα, ὅλα τὰ εἶδα, σὰ νὰ εἶχαν γίνεαι μπροστὰ σ' τὰ μάτια μου.

— Λοιπὸν, δεσποινίς, εἰσθε πεπεισμένη περὶ τῆς ἀθωότητος τοῦ Λυκογιάννη;

— Σεῖς δὲ, κύριε Γρανδὲν, μήπως δὲν πιστεύετε πλέον τώρα;

— Μὲ κατεπεῖσατε, δεσποινίς.

Τὸ βλέμμα τῆς νεανίδος ἔσχεν ἀντανάκλασιν τινὰ χαρᾶς.

(Ἀκολουθεῖ)